

50.

A BUDAPESTI FERENCZ JÓZSEF
ORSZÁGOS
RABBIKÉPZŐ-INTÉZET

ÉRTESITŐJE

AZ 1926/27. TANÉVRŐL.

BUDAPEST, 1927.

NEUWALD ILLÉS UTÓDAI KÖNYVNYOMDA

VIII., Üllői-ut 48.

50.

A BUDAPESTI FERENCZ JÓZSEF
ORSZÁGOS
RABBIKÉPZŐ-INTÉZET

ÉRTESITŐJE

AZ 1926/27. TANÉVRŐL.

BUDAPEST, 1927.

NEUWALD ILLÉS UTÓDAI KÖNYVNYOMDA

VIII., Üllői-ut 48.

Dr. Mezey Ferenc.

A tanév befejezése után a legsúlyosabb gyász ért bennünket, 1927 július hó 2-án meghalt a vezérlő-bizottság nagytevékenységű elnöke, dr. Mezey Ferenc királyi tanácsos úr.

Negyven esztendeig szolgálta intézetünk ügyeit különböző minőségekben, mint a vezérlő-bizottság tagja, mint előadója és végül mint elnöke. Intézetünk minden ügyét magáévá tette, szeretettel, bölcseséggel képviselte a legnehezebb időkben, midőn intézetünk léte forgott kockán. Sikerült neki intézetünket a válságból kimenteni és régi állapotába visszahelyezni. A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minisztérium az ő szorgalmazására lemondott a hitközségek hozzájárulásáról intézetünk fenntartásához és ezáltal megmentette intézetünket az esetlegességektől. Az utolsó évek legsúlyosabb közviszonyai között is mindig megtalálta a módot, hogy intézetünket nagyobb megrázkódtatásoktól megkímélje. Hervadhatatlan érdemeket szerzett tanulóifjúságunk segélyezése körül, megnyerte annak idején egy internátus létesítésének céljaira Freund József urat, aki nagylelkűen megvette e célra az intézet szomszédságában levő házat. Ezenfelül is különböző forrásokból jelentékeny összegeket bocsátott rendelkezésre tanulóifjúságunk segélyezésére, hogy nagy szegénységükben is folytathassák tanulmányaikat.

A f. h. 4-én végbement temetésén az igazgató a következő gyászbeszédben juttatta kifejezésre a vezérlő-bizottság és a tanári kar gyászát és emelte ki nagy vonásokban az elhunyt elnök hervadhatatlan érdemeit.

A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet vezérlőbizottsága és tanári kara nevében az elismerés és hála cipruságát teszem le Mezey Ferenc koporsójára. Mezey Ferenc azon kevesek közé tartozott, kik egész életüket a zsidó közügy szolgálatának szentelték. Már jogász korában került az Országos Irodába, mint ifju ember képviselte a magyar zsidó ügyet a mult század nyolcvanas éveit elején egy szomorú emlékeztető perben és azóta megszakítás nélkül 45 esztendeig serényen, önfeláldozóan, sikeresen munkálkodott hifelekezetünk mindig nehéz ügyeiben. Ragyogó elmével, széles tudással, fényes tollal, bűvös ékesszólással, csodás munkabírással, következetes eréllyel és bátorsággal. Semmiféle zsidóügy nem volt idegen előtte. Mindegyikért kész volt harcolni utolsó lehelletéig. Nem ismert nehéz kérdést, sem elveszett ügyet; ha igaznak ismerte fel, egész erejével szállt sikra érte. Alkotó erő volt, vezéri tulajdonságokkal felruházva, a magyar zsidóság utolsó emberöltőjének történetében, intézményeiben és küzdelmeiben mindezzel láthatók hatalmas tevékenységének ragyogó nyomai.

Ha az örök elválás e fájdalmas órájában élete munkáját, amely előttem nyitott könyv, nagy vonásokban áttekintem, azt látom, hogy az Orsz. Rabbiképző Intézet volt legszorosabban szívéhez nőve. Munkálkodott érte, mint közember, mint a vezérlőbizottság tagja, majd mint annak előadója és végül az utolsó 14 évben a legsúlyosabb közviszonyok között, mint annak elnöke, vezére. Soha nem csüggedt, akkor sem, midőn egy eltévelyedett áramlat 1919-ben az intézetet feloszlatta, halálra ítélte. Mindig remélt, bizott az intézet felépítésében és annak ékes szavával megnyerte az intézet iránt minden időben nagy jóakaratot és szeretetet tanusított tanügyi kormányt.

Valaha rabbinak készült, szép zsidó tudással birt, szeretetét a rabbik és nevelőintézetük iránt mindvégig megtartotta. Élete utolsó ténykedései is a rabbiképzőnek szóltak, mellyel kapcsolatban elméjét nagy tervek foglalkoztatták. A rabbiállás tekintélyének emelésén, a rabbik méltó ellátásán meggyőződésből és szíve érzéséből következetesen és sikeresen dolgozott. A rabbiképző és a modern magyar rabbikar körül hervadhatatlan érdemeket szerzett, mindkettőnek történetében neve soha el nem halványuló fényvel fog ragyogni.

Szíve minden melegével karolta fel derék tanulóink sorsát, minden erejével fáradozva azon, hogy nyomasztó szegénységükön segítsen. Megszerezte a Freund-féle alapítványt, az intézet mellett levő köruti nagy házat internátus számára, melynek felállítását élete egyik nemes céljául tekintette. Közel állt eszménye megvalósításához és ha majd felállítjuk, a Mezey Ferenc jószágos gondoskodását fogja dicsőségesen hirdetni. Senki sem látta oly közelről és oly hosszú ideig Mezey Ferenc munkásságát, mint én, végig kísértem egész pályáján, vallom és tudom, hogy felülmulhatatlan szakértelmén felül, hajthatatlan akarattal, akadályt nem ismerő eréllyel és eszményi korrektséggel szolgálta az ügyet és vécte meg a helyet, amely rá volt bízva. Illik rá a bibliai szó: (II. Sámuel

3, 38.) שר וגדול נפל היום הזה בישראל A magyar Izráel egyik nagy alakja esett el ma, szállt vele sirba.

Mezey Ferenc kiváló elme, a közügy sikeres munkása és vezére volt és nekem több is volt: ifjúkori barátom. A rabbiképzést és a magyar zsidó irodalmat együtt szolgáltuk negyven éven át, közös közcél, nem közös érdekeket.

צרה לי עליך אחי יהונתן נעמת לי מאד (II. Sámuel 1, 26.)

Bús vagyok miattad, testvérem, igen kedves voltál nekem. Köszönetet mondok neked az örök búcsúzás e nehéz órájában 40 éves önzetlen barátságodért, kedvességédért, hűségédért. És tolmácsolom neked családom búcsúszavát, mely iránt annyi kedveséget tanusítottál.

Mezey Ferenc jeles férfiu, fogadd az Orsz. Rabbiképző Intézet vezérlőbizottságának, tanárikarának és tanuló ifjuságának forró háláját, fájó búcsúszavát. Tiszta emléked élni fog szivünkben, ragyogni fog intézetünk történetében. Mezey Ferenc, elfáradt nemes férfiu, Isten veled, Isten veled!

A tanári kar elhatározta, hogy 1. gyászát jegyzőkönyvben örökíti meg, 2. az intézetre kitűzeti a fekete zászlót, 3. a temetésen testületileg részt vesz, 4. a temetésen az igazgató mond gyászbeszédet, 5. gyászjelentést ad ki, 6. az elhunyt családjához részvétiratot intéz, 7. a gyászévben az intézet egyik növendékével fog kadist mondani, 8. az elhunyt neve a Hazkárában örök időkre fel fog említettetni, 9. emlékére a jövő tanév elején gyász-istentiszteletet rendez, 10. arcképét a díszteremben elhelyezi, 11. nevét a templomban a márványtáblára bevésíti az intézet jótéevői sorába.

Dr. Mezey Ferenc halála alkalmából eddig részvétüket kifejezték: az újpesti izr. hitközség, Kunffy Adolf községkerületi elnök, a battonyai zsidó hitközség, az újpesti chevra-kadisa, a debreceni zsidó reálgimnázium.

Dr. Klein Miksa.

Az 1926/27. évben április hó 14-én súlyos, nehezen pótolható veszteség érte intézetünket. Élete delén ragadta el tőlünk a kérlelhetetlen halál szeretett kartársunkat dr. Klein Miksa tanárt. Megdöbbentő halálának hírére az igazgató értekezletre hívta a tanári kart, amely mélyen megrendülve vette a gyász hírt és elhatározta, hogy az intézetre kitűzeti a fekete zászlót, a temetésen testületileg vesz részt az egész tanulóifjúsággal egyetemben, a búcsúbeszédet az igazgató tartja, gyászjelentést ad ki az ujságokban és küld a hazai és külföldi testvérintézeteknek, özvegyéhez részvétiratot intéz, fájdalmának a jelen jegyzőkönyvben ad kifejezést; emlékére alapítványt tesz az Écz Chajimnál, a gyász hónap leteltével május 12-én gyászünnepet rendez, egy tanuló mond érte a gyászév alatt kadist és neve az intézeti templomban Hazkára alkalmával örök időkön át felemlítettik.

Április hó 15-én ment végbe a temetés, amelyen dr. Hevesi Simon, vezető főrabbi, az elhunyt tanítója, mondott megható gyászbeszédet, a tanári kar nevében az igazgató mondott búcsúbeszédet. (Megjelent a Magyar Zsidó Szemle 1927. évfolyama 3. számában). Az ifjúság nevében Dr. Benoschovszky Imre búcsuzott a szeretett tanártól.

A május hó 12-én tartott gyászünnepevényen, amelyen a Vallás- és Közoktatásügyi minisztériumot dr. Gerlóczy Károly min. tanácsos úr képviselte, nagyszámu gyászoló közönség előtt az igazgató a következő emlékbeszédet mondta:

Kegyeletes Gyülekezet!

Sötétség borult e házra, a tudás és tanítás e csendes hajlékára, eltávozott örökre lelkes munkása, neveltje és tanítója *Klein Miksa*. „Az ablakon át lopódzott be a halál iskolánkba“ (Jer. IX. 20.), élte delén, alkotóereje teljében ragadta el tőlünk szeretett kartársunkat. Derékon tört egy nemes élet, kettészakadt egy eszményi pálya. Ha minden emberélet érték, melynek elmulta veszteség, úgy kettős veszteség az olyan élet elmulása, amely a közé volt, amely az ifjuság szellemi és lelki nevelésének volt szentelve. Sulyos a mi veszteségünk, nagy a mi gyászunk. Nagy remények semmisültek meg a mi jelesünk korai távozásával és mégis, midőn a fájó emlékezés ez órájában életét és munkáját nagy vonalakban áttekintem, azt látom, hogy egységes egész volt. Elelte egy cél szolgálatában állott és egy szellem hatotta át. A *hűség* Klein Miksa egyéniségének jellegzetes vonása, a szilárd, rendithetetlen és következetes hűség aranyfonálként vonul végig életén és működésén. Hű volt önmagához és pályájához, követte a zsoltárköltő igéjét: דרך אמונה בחרתי „A hűség utját választottam“. (Zsolt. 119, 30.)

I.

Klein Miksa hűséges volt, mint tanító. Midőn tanári állásáért folyamodott, az intézetünkből akkor kikerült ifju ember, kit falain kívül még nem ismertek, azt írta kérvényében: „Tanítói lélek vagyok“. Ez a vallomás, mellyel kérelmét támogatta, őszinte lélekből fakadt és valónak bizonyult: tizenkét éves tanársága őt minden vonatkozásban a született, meggyőződéses, hivatott tanítónak mutatta. Teljesen felolvadt hivatásában, tanítványaiban, a régi rabbikra emlékeztetve, saját gyermekeit látta.

Szent tudományainkat: a bibliát és talmudot, melyeknek tiszteletét és szeretetét jámbor szülők a zsenge gyermek fogékony lelkébe beoltották, a hit melegével, a tudás szeretetével, soha nem lankadó buzgalommal, lobogó lelkesedéssel tanította az első órától az utolsóig, amely neki megadatott. Mintha ott maradt volna az iskolapadban, úgy látott be tanítványai lelkébe és szellemébe. Velük érzett, velük örült, velük búsult, ismerte gondolataikat és bajaikat és iparkodott azokat róluk levenni. Hivatott tanító volt, aki eleven, színes, a tanulók értelmi fokához mért, figyelmüket lekötő előadásaival ismereteket közölt, egyúttal nevelő volt, aki tanítványait jövődő hivatásukhoz méltó fenkölt gondolkodásra, tiszta érzésre búzditotta és lelkesítette.

A tanárral párosult személyében, *amire el lett hivatva*, a *theológiai nevelő*, aki zsidó jámborságra szoktatta szavával és példájával ifjuságunkat. Az iskolai oktatás mellett nevelte az ifjúságot a liturgia művészetére, a tóraolvasásra és az előimádkozásra, melyeknek mestere volt. E templomban is, hol most róla emlékezem, élni fog emlékezete, mint Isten áldotta énekesé, aki jámbor lelkéből fakadó imáival hosszú éveken át ájtatosságra hangolta a

híveket, az ősi melódiák varázslatos szárnyain a hit fenséges magasságaiba emelte az élet terhei alatt roskadozókat. Szelleme tovább él tanítványai lelkében, emlékezete hálás kegyeletükben, mivel szépen, kedvesen, hűségesen végezte nevelői és tanítói tisztét. דרך אמונה בהרתי „A hűség útját választotta“, tanítói lélek volt.

A tanári állásra benyújtott kérvényében még azt is írta: „Életem legnagyobb sikerének tekinteném, ha az intézeten, melynek kiképzésemet köszönöm, mint tanító működhetném és hálámát ily módon leróhatnám.“ Ezt az ígéretet is hűségesen teljesítette. Időt és fáradságot nem kimélve, minden időben kész volt az intézet érdekében dolgozni. Ügybuzgósággal, hozzáértéssel szolgálta egy évtizedig az igazgatói irodát, példás rendet honosítva meg az egyre szaporodó ügyforgalom közepette. Szíve minden melegeivel végezte betegségem óta az ifjuság segélyezését, részt véve az anyagi eszközök megszerzésében is, hogy szegény, derék növendékeink támogatása hathatósabbá váljék דרך אמונה בהרתי Mint az intézet igazgatásának részese is a hűség útján járt.

És Klein Miksa személyében a tanító egyesült a tudóssal. A zsidóság története 3000 év óta játszik az egész föld kerekén, az ó és új világban, minden éghajlat alatt és minden országban. Beláthatatlan terjedelmű irodalma szól minden kulturnyelven, a múltban épúgy, mint a jelenben, örökbecsű tartalommal, vallásival és világgal egyaránt. A zsidóságról szóló tudomány nincs emancipálva, a többi tudományokkal egyenjogosítva, nincs mögötte se állam, se társadalom, se akadémia, se egyetem. Mivelői eszményi lelkesedése teremtette meg és tartja fenn. Ennek az ideális tudománynak is tartotta Klein Miksa a hűséget. A középkori héber krónikák voltak kutatásainak speciális tárgyai. Az Ábrahám ibn Daud két történeti művének szentelt, intézetünkön pályanyertes magyar és héber munkája úttörő volt minden részletre kiterjedő, beható mély tárgyalásával és mintául szolgál az idevágó történeti kutatásoknak.

Széles ismereteiről számos dolgozat tanuskodik, melyek magyar és héber nyelven láttak napvilágot. Munkaereje és munkakedve egyre nőtt, neve elhatott a külföldre, munkatársa lett a megjelenésben levő nagy német és héber zsidó Encyclopédiának. Még jönnek hozzám a levelek a vele tudományos összeköttetésben állottaktól. Sokféle munkában volt, utoljára intézetünk ötvenéves történetén dolgozott. Földi léte utolsó napjaiban elszállni készülő lelke körül az imádott alma mater, intézetünk dicső múltjának csillogó képei rajzoltak. E munkája, amely teljessé téve intézetünk félszázados ünnepére készülő diszműben fog helyet foglalni, az utolsó kapocs, amely emlékét az intézethez fűzi, hűséges életének méltó búcsúszava. דרך אמונה בהרתי Klein Miksa eszményi hűséggel szolgálta a tudományt, irodalmunkban is élni fog emléke.

II.

Bármely oldalról tekintjük elköltözött barátunk életét és működését, ugyanazt a képet nyerjük. A *hűség* az, ami a magán- és közembert egyaránt jellemzi: hű volt családjához és barátaihoz, hű volt tanítóihoz és tanítványaihoz, hű volt intézetünkhöz és tudományunkhoz. „*איש אמונות רב ברכית* „A hűség embere, sok az áldása“ (Péld. 28, 20). Sok áldás fakadt Klein Miksa tevékenységéből, mert a hűség útját követte törhetetlenül mindvégig, utolsó lehelletéig, hűsége kedves személyiségben gyökerezett, tiszta lelkének megnyilvánulása volt. A magán és közember tökéletes összhangban állt egymással nála. Róla szól bölcseink mondása:

כל שרוח הבריות נוהה הימנו רוח המקום נוהה הימנו

„Ki kedves az emberek előtt, kedves Isten előtt“ (Ábót 3, 13). A Mindenható magához szólította kegyeltjét, befejeződött földi pályája, de közöttük marad nemes emléke. Teljesedni fog rajta a próféta igéje „*וצדיק באמונתו יהיה* „Az igazságos hűsége által él.“ (Hab. 2, 4). Klein Miksa, a hűség megtestesítője, élni fog, mint ragyogó példa intézetünk növendekai előtt, élni fog, mint kedves barát sziveinkben, élni fog, mint intézetünk kiváló neveltje és tanítója intézetünk történetében.

*

Oh, mindenható Isten! Ég és föld Ura! Kifürkészhetetlen akaratodban magához vetted élte virágában Klein Miksát, hű szolgádat, tanod lángoló hirdetőjét, a hűség útjainak követőjét. Gyönyörködtesd örök fényedben, porba sújtott családja felegyenesítésében, eszményi munkája áldásában, imádott nevelőintézete virágzásában. Emeld fel végtelen jóságodban a gyász terhe alatt roskadozókat, csepegtesd a vigasz balzsamát fájó sziveinkbe, küldd a megnyugvás mennyei sugarát borus lelkeinkre. Ámen.

Dr. Klein Miksa halála alkalmával részvétüket fejezték ki dr. Mezey Ferenc, a V. B. elnöke, dr. Tóth István min. tanácsos a II. ügyosztály vezetője, dr. Gerlóczy Károly min. tan., Prodán János m. o. tan., The Dropsie College Philadelphia, The Jewish Theological Seminary of America New-York, Hebrew Union College Cincinnati, Jews' College London, Hochschule für die Wissenschaft des Judentums Berlin, Rabbiner-Seminar zu Berlin, Jüdisch-theologisches Seminar Breslau és külön dr. Guttmann Mihály, Israelitisch-theologische Lehranstalt Wien, Budapesti kir. m. Pázmány Péter tud.-egyetem hittudományi kara, a pesti izr. hitközség rabbinátusa; a budai, újpesti, székesfehérvári és szegedi hitközségek. Marx A. és Davidson I. newyorki szemináriumi tanárok.

Dr. Biedl Samu községker. elnök Szeged, Kunffy Adolf községker. elnök Kaposvár, báró Hatvany Béla Sárvár, dr. Bernstein Béla főrabbi Nyiregyháza, dr. Büchler Sándor főrabbi Keszthely, dr. Hoffer Ármin főrabbi Veszprém, dr. Kecskeméti Ármin főrabbi Makó, dr. Kecskeméti Lipót főrabbi Nagyvárad, vezérlőbizottsági tagok és Jánosi Engel József községkerületi elnök.

A IV. ker. közs. Gizella királyné leánygimnázium, a mezőtúri m. kir. állami Teleki Blanka leánygimnázium, a Zrinyi Miklós m. kir. reáliskolai nevelőintézet Pécs, a Ciszterci Rend bajai III. Béla-reálgimnáziuma. Az Orsz. izr. tanítóképző intézet, a pesti izr. hitközség elemi és polgári leányiskolája, fiu polgári iskolája és alapítványi reálgimnáziuma.

Dr. Elzász Bernát rabbi Landsberg a. W., dr. Enten Manó főrabbi Kassa, dr. Epstein Manó Bpest, dr. Farkas József rabbi Bpest, dr. Guttmann Simon főrabbi Zombor, dr. Kohlbach Bertalan tanár Bpest, dr. Kún Lajos főrabbi Jászberény, dr. Pfeiffer Izsák főrabbi Monor, dr. Silberfeld Jakab főrabbi Békéscsaba, dr. Steiner Vilmos főrabbi Nagykikinda, dr. Wallenstein Zoltán főrabbi Pécs, dr. Wolf József tanár Bpest.

Fogadják ehelyütt mindnyájan, kik a veszteség óráiban részvétüket fejezték ki irántunk, a tanári kar leghálásabb köszönetét.

Bánóczy József.

Mély gyászba borította intézetünket Bánóczy Józsefnek 1926. évi nov. 20-án bekövetkezett halála. Az igazgató a gyászhir vétele után értekezletre hívta a tanári kart és ott vázolta a kiváló férfiúnak a magyar zsidóság körül szerzett elévülhetetlen érdemeit.

A tanári kar egyéb kegyeletes intézkedésen kívül alapítványt létesített az elhunyt emlékére az Écz Chájimnál.

Az 1926 nov. 22-én végbement temetésén, amelyen dr. Fischer Gyula főrabbi, dr. Pintér Jenő főigazgató és még többen búcsúztak a nagy halottól, dr. Blau Lajos igazgató az intézet nevében a következő búcsúbeszédet mondotta:

A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet tanári kara és ifjusága nevében a szeretet és hála cipruságát teszem le Bánóczy József koporsójára.

A szeretet cipruságát, mert Bánóczy József bájos egyéniség volt, aki hosszú életén át minden időben változatlanul jóakaratot és szeretetet tanusított minden ember iránt, eszményi mértékben a kartársak iránt. A Rabbiképzőnek 14 éven át volt tanára, de mi 34 évi távozás után is igaz kartársat láttunk, szerettünk és tiszteltünk benne. Részt vett minden örömünkben és bánatunkban, mint-ha soha nem távozott volna el az intézet magyar tanszékéből. Változtak a tanárok, de nem változott Bánóczy József hűsége, minden kartársnak atyai jóakarója, nemes barátja volt. Az elragadó egyéniségéből kisugárzó szeretet visszfénye a tanári kar szeretete, melynek cipruságát leteszem koporsójára.

A Rabbiképző bölcsőjénél állott nemes férfiak közül az utolsó távozik az élők sorából Bánóczy Józseffel, aki első magyar tanára volt. Széles műveltséggel és filozófiai elmével, megértő lélekkel és

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

lobogó lelkesedéssel tanította a reá bizott ifjúságot a nemzeti tudományokra, a magyar nyelv és irodalom szépségeire, a művészetek megértésére, az egyenes gondolkozásra, a köz lelkes szeretetére. Tanítványai ősz fejjel is hálával gondolnak a nemes és bölcs mesterre, ki nemcsak elméjével, hanem szívével is tanított, jellemével és példájával nevelt az élet és a társadalom számára. Magam is azon szerencsések között vagyok, kik Bánóczi József lábainál ültek és az örök elválás e nehéz órájában a tanítványok örök háláját tolmácsolom a nagy tanítónak.

Egy emberöltő előtt távozott Bánóczi József az intézet tanári székéből, de nem vált meg soha az intézettől, állandóan a legszorosabb kapcsolatot tartotta fenn vele. Kész volt minden időben érette dolgozni, támogatta tanácsával, bölcseségével. Nagybecsű munkát végzett, ő volt az oktatásügyi és a könyvtári bizottság előadója, az érvényben levő Rendtartás, az intézet munkájának alapja és szabályozója is részben az ő műve. Minden iránt érdeklődött és nincs senki és nem is volt senki, aki oly hosszú időn át, 48 évig, szolgálta az intézetet, mint Bánóczi József. Az örök hála cipruságát teszem le koporsójára.

Tevékenységre illik hetiszakaszunk szava (Mózes I, 39, 2.) „**וַיְהִי ה' אֵת יוֹסֵף וַיְהִי יוֹסֵף אִישׁ מַצְלִיָּה**“ „Isten volt Józseffel és József szerencséthozó ember volt“. Sikeres ember volt abban is, hogy felfedezte a Rabbiképző ifjai és neveltjei között azokat, akik az irodalom művelésére hajlamosak és képesek. Ezeket serkentette és buzdította, utbaigazította és dolgozataikat, mint szerkesztő közzétette. A biblia magyar fordítása, a régi és az új, melyen csodás szellemi frissességgel velem dolgozott mindvégig, munkája nélkül sohasem jött volna létre. Mindezekkel a Rabbiképző Intézetnek örökbecsű szolgálatot tett és történetében örökké fénylő lap illeti meg.

Bánóczi József, távozó barátunk és jótevőnk, fogadd a Rabbiképző háláját és elismerését és fogadd külön saját forró hálámat. 47 év előtt, mint tanácstalan ifjut magadhoz öleltél, tanítottál és szerettél, majd barátságodra méltattál, szerkesztő utódomul kiszemeltél, munkatársul fogadtál, tanácsoddal támogattál, szereteteddel boldogítottál. Szeretetem nem fog elmúlni soha, élni fog lelkemben szívem utolsó dobbanásáig.

Bánóczi József, Te igaz ember, nagy tanító, Isten veled, Isten veled!

Az 1927 január 12-én tartott gyászünnepeken dr. Heller Bernát tartotta az emlékbeszédet. Az ünnepélyen a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumot dr. Gerlóczy Károly min. tanácsos, az Akadémiát dr. Pintér Jenő főigazgató, az Egyetemet dr. Mahler Ede és Kmoskó Mihály egyet. tanárok, a Pesti izr. hitközséget dr. Lederer Sándor elnök, a Pesti Chevra-Kadisát Adler Gyula elnök, a budai hitközséget Baracs Károly udv. tan. képviselte.

Az 1926/27. tanév története.

Az 1926/27. tanévvel intézetünk működésének 50. esztendejét fejezte be. Megnyitásának 50-ik évfordulóját a f. é. okt. 21., 22. és 23-án tartandó ünnepéllyel szándékozunk megülni.

Az elmúlt iskolaévnak egy nagyjelentőségű eseményéről számolhatunk be. Az intézet létalapjának megszilárdulását és régi jogállapotába való visszatérését jelenti a m. kir. vallás és közoktatásügyi Miniszter úr önnagyméltóságának 1927. jan. 12-én 596/1927. sz. a. kelt rendelete, mely a felekezetet az alsó tanfolyam fenntartásához a múlt évben fizetett 200 millió K (16.000 P) hozzájárulás alól az 1927 július 1-től kezdve mentesítette.

Az igazgató és a tanári kar az örvendetes hír vétele után felkereste dr. Mezey Ferenc vezérlőbizottsági elnököt, hogy neki hálás köszönetét fejezze ki, azért a bölcseséggel, fáradhatatlan buzgósággal és nagy sikerrel végzett munkájáért, melyet intézetünkért évtizedek óta, az utolsó nehéz évek alatt még fokozottabb mértékben kifejtett. Kérte az elnököt, hogy hálás köszönetünket Önnagyméltósága és illusztris munkatársai előtt is tolmácsolja, egyúttal díszes üdvözlő iratot nyújtottunk át elnökünknek.

Megalakulás. Az aug. 31-én megtartott alakulóértekezleten a tanári kar jegyzőnek dr. Klein Miksát, helyettesének Hausbrunner Vilmos-t választotta; a tanári karnak a vezérlő-bizottságban való képviselésével dr. Dercsényi Móric tanárt bizta meg.

Változások a tanári karban. Dr. Csetényi Imre óraadó-tanárt a V. K. M. 44385/926. 1927 nov. 2-től helyettes tanárul alkalmazta. A testgyakorlás tanítására Perényi Tivadar, okl. testnevelési tanár, az ének tanítására Stroke Henrik, az Orsz. Izr. Tanítóképző tanára, nyert megbízást. Feldmann Mózes, pesti főrabbi, betegsége miatt október végén szabadságot kért. Az első félév végéig az igazgató helyettesítette. A második félévben dr. Hoffer Ármin, veszprémi főrabbi vette át óráit.

Dr. Klein Miksa április 14-én bekövetkezett halála után a héber- és aram nyelv heti 3 óráját az igazgató, a talmud statarie A) csoportjának 5 óráját és a zsidók története 2 óráját dr. Weisz

Miksa, a talmud cursorie 3 óráját dr. Edelstein, a hagiografák 3 óráját dr. Heller vette át.

Vizsgálatok. A felvételi és javító vizsgálatokat aug. 31-én, szept. 1-én és 2-án tartottuk. A tanévet, a nagy ünnepek szept. 9-én kezdődvén, miniszteri engedéllyel okt. 4-én kezdtük meg; az év folyamán a szokásos szünetek lehetőség szerint való megrövidítésével pótoltuk az így elmaradt tanítási napokat.

Érettségi vizsgálat. Az alsó tanfolyam V. oszt. tanulói május hó 11-én tettek héber írásbeli érettségi vizsgálatot, amelyen a Vezérlőbizottság elnöksége a felterjesztett tételek közül a következő tételt jelölte ki kidolgozásra **הגינו ומעדינו** (Ünnepeink).

A szóbeli érettségi a theologiai tárgyakból május hó 13. és 15-én volt dr. Hevesi Simon pesti vezető főrabbi elnöklete alatt.

A gimnáziumi tárgyakból május hó 16., 17. és 18-án tartottuk az írásbeli vizsgálatokat.

A tételek a következők voltak:

Magyarból: A vallás szerepe költészetünkben.

Latinból: Livii a. u. c. l. XXX. cap. 30., 3—11.

Mathematikából: 1. Egy számtani haladvány 7. és 15. tagjának összege 60, — a 4. és 12. tag négyzetének összege 1170. Mekkora a haladvány első tagja, különbsége és 15 tagjának összege?

2. Mekkora a súlya és fajsúlya az olyan egyenes körkúpnak, amelynek alapkör-sugara 12 cm., alkotója 20 cm. és vízben úszva alkotójából 8 cm. marad a víz felett?

Az érettségi vizsgálatra 11 tanuló jelentkezett, köztük egy ismétlő. Jelesen érett lett 1, jól érett 2, érett 4. Az egész érettséginek szeptemberben való megisméltésére utasított egy, ugyanakkor 1—1 tárgyból javít 3.

Az országos középiskolai latinversenyen Vajda György első helyen nyert dicséretet.

Vizsgálatok a felső tanfolyamon. Az I. éves hallgatók június 16. és 17-én tettek alapvizsgát, ugyanakkor egy III. éves tett elővizsgát.

Rabbivizsgálatot 2 jelölt tett: Dr. Frenkel Jenő és Dr. Friedmann Dénes.

Miután a vizsgálóbizottság a jelöltek házi és zárt helyi írásbeli dolgozatait elfogadta, febr. 20., 21-én szóbeli rabbiképesítő vizsgálatra bocsájtattak. A bizottság dr. Büchler Sándor keszthelyi és dr. Kecskeméti Ármin makói főrabbi vezérlőbizottsági tagokból, továbbá dr. Blau Lajos, dr. Heller Bernát, dr. Hevesi Simon és dr. Hoffer Ármin vizsgálotanárokból állt. A vizsgálóbizottság elnöke dr. Büchler Sándor keszthelyi főrabbi volt.

A február hó 24-én tartott felavató ünnepélyen dr. Büchler Sándor elnök intézett beszédet a felavatandókhoz, mire dr. Friedmann Dénes társa nevében is hála és bucsubeszédet mondott. Ezután dr. Blau Lajos igazgató magyar és hébernyelvű avató beszéd kíséretében átadta a jelölteknek a rabbiképesítő oklevelet és a hattárát. Végül megáldotta őket.

Dr. Friedmann Dénest, az ujbpesti hitközség megválasztott főrabbiát március 6-án ünneplő közönség jelenlétében dr. Blau Lajos igazgató avató beszédével iktatták be rabbiszékébe.

Dr. Frenkel Jenőt, a szegedi hitközség választotta meg rabbi-jának. A beiktatáson a Rabbiképzőt dr. Heller Bernát és dr. Klein Miksa tanárok képviselték.

Régibb növendékeink közül dr. Herzog Manó kaposvári főrabbi a folyó évben ünnepelte működésének 40-ik évfordulóját, dr. Rubinstein Mátyás főrabbi szekszárdi működésének 25 éves jubileumát. Mindkét jubilánst üdvözlő irattal, hitközségüket sürgönyileg üdvözöltük.

Február hó elején 90 éves korában meghalt Adler Lajos, a pesti izr. hitközség egykori elnöke és vezérlőbizottságunknak évtizedes nagyérdemű tagja. Temetésén a tanári kar képviseltette magát és az elhunyt családjához részvétiratot intézett.

Részvét. Részvétünket fejeztük ki a ref. theol. akadémiának Dr. Pruzsinsky Pál ig. halála, a VII. ker. m. kir. áll. Madách Imre gimn. tan. kar. Uferbach Jenő tanár halála, a szegedi izr. hitközségnek dr. Löwinger Adolf halála, Bacher Emilnének Bacher Emil halála, Dr. Bánóczi Józsefnének Bánóczi József halála alkalmából. A mezőturi áll. Teleki Blanka leánygimn.-nak Darvay István tanár halála Hajduszoboszló ref. Bocskay gimn., Butajka Boldizsár tanár halála, a pápai ref. főiskolának Kis Ernő nyug. főig. halála, a békési ref. reálgimn. Kaliwoda Ferenc tanár halála, a Veszprémi kegyesr. gimn. dr. Barna Leander tanár halála, a pápai ref. főiskola Kis József esperes I. theol. tanár halála, a békési ref. reálgimn. Séllei Péter ny. tanár halála, a Dunántuli Reform. Egyházkerületnek dr. Darányi Ignác halála, Klein Vilmosnak Tolcsván fia, dr. Klein Miksa halála alkalmából.

Üdvözlések. Üdvözöltük dr. Schwarz Adolf, Bécs az Israelitisch theolog. Lehranstalt rectorát 80. születése napján, dr. Ungár Simon eszéki rabbit 25 éves rabbijubileuma alkalmából, dr. H. P. Chajes bécsi főrabbit 50-ik születése napján, dr. Löw Immánuel szegedi főrabbit felsőházi házi taggá választása alkalmából, Lucien Wolf-ot London, 70. szül. napján, dr. Hevesi Simont vezető fő-rabbivá történt választása alkalmából.

Kirándulások. Május havában az intézet ifjúsága Hausbrunner és Csetényi tanár vezetésével egésznapos kirándulást rendezett a budai hegyekbe.

Az I—II. osztály tanulói tanulmányi kirándulást tettek Hausbrunner tanár vezetésével az állatkertbe.

A III—IV. osztály tanulói Csetényi tanár vezetésével megsejmlélték az Orsz. Szépművészeti Múzeumot.

A Bacher Vilmos-Önképzőkör vezetőtanára Csetényi Imre, ifjúsági elnöke Berg József V. o. t., főtitkára Berkovits József V. o. t., majd Boros István IV. o. t. volt. Két közgyűlést, nyolc rendes ülést és három ünnepséget rendezett. A műsor számai közül 8 tudományos tárgyú, 10 szépirodalmi és 3 ünnepi beszéd volt.

Az önképzőkör pályázatai közül Vidor Pál IV. o. t. sikerrel dolgozta ki a magyar irodalomtörténeti tételt: Buda Halála viszonya forrásaihoz. Jutalmul 5 pengőt nyert. A latin és a görög pályázat eredménytelen, a többi meddő maradt. Mint a kör legszorgalmasabb tagja, Vidor Pál 10 pengő jutalomban részesült.

Gyorsírás. Csetényi Imre tanár ingyenes gyorsírási kurzust tartott, amelyen a résztvevő nyolc tanuló elvégezte a levelező gyorsírást (Gabelsberger-Markovits rendszere szerint) és percenkint 80 szótagnyi sebességet ért el. Az évet háziverseny fejezte be, amelynek győztese, Gróf András, könyvjutalmat nyert.

A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet Vezérlőbizottsága:

Elnök: **Dr. Mezey Ferenc** kir. tanácsos.

Budapesti tagok:

Dr. Fischer Gyula pesti főrabbi.

Dr. Hevesi Simon pesti vezető főrabbi.

Dr. báró Kohner Adolf udv. tanácsos.

Dr. Lederer Sándor, a pesti izr. hitközség elnöke.

Dr. Mahler Ede, egyetemi nyilvános rendes tanár.

tizsasülyi Polnay Jenő, ny. miniszter, az Atlantica Trust elnöke.

Székely Ferenc, udvari tanácsos.

báró csepeli Weisz Alfonz, gyáros.

Vidéki tagok:

Baracs Károly, udv. tanácsos, Buda.

Dr. Bernstein Béla főrabbi, Nyiregyháza.

Dr. Biedl Samu, a XXII. izr. községkerület elnöke, Szeged.

Dr. Büchler Sándor főrabbi, Keszthely.

Freund József, Szeged.

Báró Hatvany Béla, Sárvár.

Dr. Hoffer Ármin főrabbi, Veszprém.

Dr. Kecskeméti Ármin főrabbi, Makó.

Dr. Kecskeméti Lipót főrabbi, Nagyvárad.

Dr. Kiss Arnold főrabbi, Buda.

somogyturi Kunffy Adolf, a IX. izr. községker. elnöke, Kaposvár.

Dr. Pfeiffer Fülöp, a XII. izr. községker. elnöke, Győr.

A tanári kar tagjai:

Igazgató: **Dr. Blau Lajos.**

a) Theologiai tanárok:

Dr. *Blau Lajos* igazgató tanította a felső tanfolyamon a talmud statariet és a zsidók történetét, heti 9 órában.

Dr. *Edelstein Bertalan* budai főrabbi, óraadó tanár, tanította az alsó tanfolyam *A*) csoportjában a talmud cursoriet, a *B*) csoportban a talmud statariet és pentateuchust, továbbá az V. osztályban a rendszeres vallástant, heti 12 órában.

Feldmann Mózes pesti rabbi, óraadó tanár, tanította a felső tanfolyamon a szertartást és a decisori irodalmat, heti 4 órában, okt. végeig.

Dr. *Fischer Gyula* pesti főrabbi, óraadó tanár, tanította a felső tanfolyamon a midrást és tartotta a német kollégiumot, heti 3 órában.

Dr. *Heller Bernát* rendes tanár, az intézet könyvtárosa, a IV. oszt. főnöke, tanította a felső tanfolyamon a bibliai tudományokat, a talmud cursoriet, a vallásbölcseleti olvasmányokat. Az alsó tanfolyam *A*) csoportjában a pentateuchust, a *B*) csoportban a prófétákat, továbbá a IV. osztályban a németet, heti 17 órában.

Dr. *Hevesi Simon* pesti főrabbi, óraadó tanár, tanította a felső tanfolyamon a homiletikát és a vallásbölcseletet, heti 2 órában.

Dr. *Hoffer Ármin* veszprémi főrabbi, óraadó tanár, tanította a II. félévben a felső tanfolyamon a szertartást és a decisori irodalmat heti 4 órában.

Dr. *Klein Miksa* rendes tanár, az intézet jegyzője, az V. oszt. főnöke, tanította az alsó tanfolyam *A*) csoportjában a talmud statariet, hagiografákat és héber nyelvtant, a *B*) csoportjában a talmud cursoriet, továbbá mindkét csoportban a zsidók történetét, heti 15 órában, április hóban bekövetkezett haláláig.

Dr. *Weisz Miksa* pesti rabbi, óraadó tanár, tanította a felső tanfolyamon a héber stílusgyakorlatot és a hitoktatás módszertanát, heti 2 órában.

b) Gimnáziumi tanárok:

Dr. *Csech Arnold*, az izr. tanítóképző int. tanára, tanította az I—III. osztályban a németet és az V. osztályban a bölcseleti előtant, heti 4 órában.

Dr. *Csetényi Imre*, h. tanár, a III. oszt. főnöke, az Önképzőkör vezető tanára, tanította az alsó tanfolyam összes osztályaiban a történetet és az I—III. és V. osztályban a magyart heti 22 órában.

Dr. *Dercsényi Móric* rendes tanár, a IV. oszt. főnöke, tanította a latint az I. és V. osztályban, a görögöt az I., IV. és V. osztályban, heti 22 órában.

Hausbrunner Vilmos rendes tanár, jegyzőh., az I. oszt. főnöke, a fizikai szertár őre, tanította a mennyiségtant, természetrajzot és természettant az összes osztályokban, heti 23 órában.

Dr. *Kohlbach Bertalan*, a VII. ker. Szent István reálgimnázium tanára, óraadó tanár, tanította a németet az I. és az V. osztályban, heti 4 órában.

Perényi Tivadar okl. középisk. testnev. tanár tanította a tornát az összes osztályokban, heti 2 órában.

Dr. *Reich Lajos* iskolaorvos, tanította az egészségtant a IV. osztályban, heti 2 órában.

Stroke Henrik az Orsz. Izr. Tanítóképző tanára tanította az éneket, heti 3 órában.

Dr. *Waldapfel József* óraadó tanár, tanította a II., III., IV. osztályban a latint és a II. osztályban a görögöt és a IV. osztályban a magyart, heti 16 órában.

Altisztek :

Hardy Jenő, kezelő altiszt.

Müller András, műszaki altiszt.

A hallgatók és tanulók névjegyzéke.

(Azon tanulók, kiknek neve csillaggal van jelölve, az iskolai év közben kimaradtak).

A felső tanfolyam hallgatói.

I. évfolyam.

Durchschlag Pinkász	Felsőcsebény
Gottschall Béla	Szeged
Klein József	Hajdudorog
Löwinger Sámuel*	Debrecen
5 Nemes Béla	Ujpest
Rácz Zoltán	Miskolc
Róth Emil	Kunszentmárton
Silberstein Adolf	Kunszentmárton
Vermes György	Keszthely
10 Würdiger József	Budapest

II. évfolyam.

Frenkel Ernő Éliás	Tasnád
Günczler Péter	Erdőbénye
Hirschler Pál	Nagykanizsa
Klein Andor	Budapest
5 Mandel Miklós	Ercsi
Schulz Fülöp	Negyed

III. évfolyam.

Fisch Adolf

Tarpa

V. évfolyam.

Dr. Benoschöfsky Imre	Budapest
Dr. Halpert Salamon	Nagyszöllős
Kohn Zoltán	Budapest
Schwarz Mór	Budapest
5 Waldmann Ernő	Bátorkeszi

*Az alsó tanfolyam tanulói.**I. osztály.*

Berkovits Ferenc ism.	Csécse
Deckner Gábor	Seregélyes
Freund Imre Ignác ism.	Miskolc
Grosz József	Büdszentmihály
5 Hahn István	Budapest
Hazai Miklós	Sátoraljaújhely
Jakab Lajos	Erdőbénye
Kanczler Oszkár	Wien
Kohn Izidor	Ujpest
10 Kőnig Pál	Budapest
Krausz Endre *	Érsekújvár
Löwy Adolf	Tokaj
Márton Benő	Budapest
Mohrer Oszkár ism.	Budapest
15 Rosenberg József	Kunszentmárton
Schwarz Ernő	Nagykálló
Sonnenschein Ferenc	Kispest
Wald Nátán Bernát	Szatmárnémeti

II. osztály.

Deutsch Gábor	Karcag
Faragó György	Pécs
Kalmár György	Kiskunfélegyháza
Presser Béla	Budapest
5 Richter Endre	Budapest
Rosenzweig Rezső	Abaujszántó
Seidenfeld Ignác	Berzevice
Szigeti Pál	Baja
Weinberger Mózes	Budapest

III. osztály.

Birnfeld Sámuel	Szeged
Finiász Sámuel *	Erszakácsi magánt. lett.
Fisch Dávid	Torpa
Fisch Henrik	Torpa
5 Grünwald Miksa	Kassa
László István	Nagyatád
László Miklós	Nyirbátor
Náthán Nándor	Nagysurány
Schwarz Ernő	Sepsiszentgyörgy

IV. osztály.

Boros István	Karcag
Dachs Mór	Kisszeben
Ehrlich Izidor	Kajáta
Gróf András	Budapest
5 Grünbaum Béla	Nyiracsád
Jakab Jenő	Erdőbénye
Klein Simon	Hamborg
Krémer Móric	Vásárosnamény
Reich Béla	Tolcsva
10 Vidór Pál	Budapest
Weisz Ferenc	Zombor

V. osztály.

Bein Endre	Mátészalka
Berg József	Konyár
Berkovits József	Csécse
Durchschlag Nándor	Pusztaterem
5 Fábián Dénes	Nyiregyháza
Lányi György *	Budapest; magántanuló lett
Paszternák Miksa	Kassa
Schächter László	Vulkán
Tennen Béla	Kalocsa
10 Vajda György	Budapest
Wohl László	Tolcsva

Az alsó tanfolyam tanulóinak előmenetele.

Osztály	Jeles	Jó	Elégséges	Javító vizsgá- latra utasított egy tárgyból	Osztály- ismételésre utasított	Összesen
I.	1	3	10	1	2	17
II.	—	2	5	1	1	9
III.	1	1	6	—	—	8
IV.	2	2	4	2	1	11
V.	1	1	9	—	—	11
Összesen	5	9	34	4	4	56

Százalékban kifejezve az eredmény a következő: jelesrendű 8·40%,
őrendű 16·10%, egy tárgyból bukott 7·20%, több tárgyból 7·20%.

**A Ferenc József Országos Rabbiképző
Intézet felső tanfolyamán az 1926/27. tan-
évben a következő előadások tartottak:**

Szentírás: A Krónikák könyvei. Dániel könyve. Heti 2 óra. Tanár:
Heller.

A zsidó szentírásmagyarozat és a héber nyelvtudomány története.
Heti 2 óra. Tanár ugyanaz.

Exegetikus olvasmányok. A targumok, Ibn Ezra, néha Rasbam és Nachmani a tóra II. könyvének válogatott fejezeteihez. Heti 1 óra. Tanár ugyanaz.

Midrasolvasmányok: Echa rabbati. Heti 1 óra. Tanár: *Fischer.*

Talmud statarie: Jebámót 2—24. fej. Heti 5 óra. Tanár: *az igazgató.*

Talmud cursorie: Jóma 2—39. Heti 3 óra. Tanár: *Heller.*

Szertartástan: Sulchan Áruch: Eben ha-Ezer 17 és mikváot. Heti 4 óra. Tanár: az első félévben *Feldmann* és *az igazgató*, a másodikban *Hoffer.*

Zsidók története: 1492-től 1700-ig. Heti 2 óra. Tanár: *az igazgató.*

Történeti kútforrások: Héber kéziratok ismertetése és olvasása. Heti 1 óra. Tanár: ugyanaz.

Vallásbölcshészet: A zsidó philosophia története Isac Israelitől Abraham ibn Ezráig, Aristoteles és Philo. Heti 1 óra. Tanár: *Hevesi.*

Vallásbölcshészeti olvasmányok: Olvasmányok a zsidó vallás-philosophia irodalmából. Móre I. Heti 2 óra. Tanár: *Heller.*

Héber stílusgyakorlatok: Szemelvények középkori héber költőkből. Stílusgyakorlatok. Szabad héber előadások. Heti 2 óra. Tanár: *Weisz.*

Német kollégium: A heti szidrák elmondása és megbeszélése. Heti 2 óra. Tanár: *Fischer.*

Theológiai előadások az alsó tanfolyamon.

(A gimnáziumi tárgyak tanmenete megegyezik az állami iskoláéval.)

1. *Szentírás:* A) csoport. Pentateuchus Exodus. Részletek Józsuá és a Birák könyvéből. Heti 2 óra. Tanár: *Heller.* B) csoport. Pentateuchus Deut. 26—34. Lev. 1—18. Heti 3 óra. Tanár: *Edelstein.*

2. *Szentírás:* A) csoport. Az első 34 zsoltár. Heti 3 óra. Tanár: *Klein,* majd *Heller.* B) csoport. Jesája I—XXXV., XXXVIII. Heti 3 óra. Tanár: *Heller.*

3. *Talmud statarie:* A) csoport. Baba Mecia 58b—72b és a misnák I—IV. Heti 5 óra. Tanár: *Klein,* majd *Weisz.* B) csoport. Peszáchim összes misnái. Talmud 21a—36b és 49—50. Heti 5 óra. Tanár: *Edelstein.*

4. *Talmud cursorie:* A) csoport. Berákhót összes misnái és 2a—17b és 30b—33a. Heti 3 óra. Tanár: *Edelstein.* B) csoport. Rós hasána 2a—35b. Heti 3 óra. Tanár: *Klein,* majd *Edelstein.*

5. *Héber nyelvtan:* I. oszt. Alaktan. Igeragozás. Heti 1 óra. Tanár: *Klein,* majd *az igazgató.* II. oszt. Nomen. Mondattan. Heti 1 óra. Tanár ugyanaz.

6. *Zsidók története*: II—III. oszt. A babilóniai exiliumtól a II. jeruzsálemi templom pusztulásáig. IV—V. oszt. 1492-től napjainkig. Heti 1—1 óra. Tanár: *Klein*, majd *Weisz*.
7. *Rendszeres vallás- és erkölcsstan*: V. oszt. A vallás keletkezése, fejlődése. Vallás és babona. Vallás és erkölcs, vallás és tudomány. Források. Kinyilatkoztatás. Próféta vallás. Egységes világfelfogás. Leányvallások. Isten; a világ, csudák; az ember, test és lélek, szabad akarat, bűn és erény, engesztelés; ünnepek. Család, haza, vallásfelekezet, emberiség. Szeretet és igazság. Heti 1 óra. Tanár: *Edelstein*.

Az 1927/28. tanévre a következő pályatételek iratnak ki:

1. „A tóra-targumok agádája“ (másodszor).
2. „Az aszkézis története a talmud és midrás alapján“ (másodszor).
3. „Ábrahám ibn Daud viszonya a platonizmushoz“. (Mit fogad el belőle és mit utasít vissza?) (másodszor.)
4. Művelődéstörténeti tárgymutató a gáonok döntvényeihez. A pályadíj 100—100 pengő. Benyújtási határidő 1928 május hó 20.

Könyvtár.

Az 1926/27. iskolai évben könyvtárunk 317 művel, 409 kötettel gyarapodott. Vásárlás útján szereztünk 158 művet, 209 kötetben, ajándéku kaptunk 159 művet 200 kötetben. Az adományozók közül kiemelendő: özv. Dezsényi Gyuláné, Budapesten, a ki bold. édes atyjának, néhai Dr. Simon Józsefnek, intézetünk egyik alapítójának és vezetőjének hagyatékából átengedte nekünk a zsidó vonatkozású irodalmat, továbbá Dr. Duschinsky C. London, a ki a *Jewish Chronicle* 6 évfolyamát adományozta. Könyvtárunk gyarapításához hozzájárult:

Adler Cyrus Philadelphia.

Baracs Károly Budapest.

Dr. Benschofsky Imre Budapest (2 kötet).

Dr. Blau Lajos Budapest (27 kötet).

Berthold H. Berlin.

Dr. Borsodi József Kecskemét.

Bureau of Jewish Social Research, New-York.

Chajes H. P. Bécs.

Dr. Csetényi Imre Budapest.

özv. Dezsényi Gyuláné Budapest (105 kötet).

Dropsie College Philadelphia.

Dr. Duschinsky C. London (6 kötet).

- Dr. Edelstein Bertalan Budapest (5 kötet).
 Egyetem Jeruzsálem.
 Dr. Eisler Mátyás Kolozsvár (2 kötet).
 Dr. Feldmann József Cegléd (2 kötet).
 Finkelstein Lewis New-York.
 Fővárosi Nyilvános Könyvtár (3 kötet.)
 Dr. Frenkel Bernát Budapest.
 Dr. Frenkel Jenő Szeged.
 Friedmann Hillel Szarvas.
 Dr. Goldberger Izidor Tata.
 Goldschmidt Lazarus Berlin.
 Hebrew Union College Cincinnati (2 kötet).
 Heilpern Lázár Barcs.
 Hochschule für die Wissenschaft des Judentums Berlin (2 kötet).
 Jews' College London.
 Jewish Historical Society London.
 Josephs Felix London.
 Israelitische Kultusgemeinde Bécs.
 Israelitische Kultusgemeinde Prag.
 Jüdisch Theol. Seminar Breslau.
 Katzburg-nyomda Budapest.
 Dr. Kohn M. E. Detroit, Mich. Amerika.
 Kohut Alexander George New-York.
 Dr. Krausz Sámuel Bécs.
 Dr. Lenke Manó Lugos (3 kötet).
 Löw Immanuel Szeged.
 Mahler Ede Budapest.
 Marcusson R. Isaac E.
 Ministerio de Relaciones Exteriores de los Estados Unidos
 de Venezuela, Caracas.
 Mosciska Församlingen (zsidó hitközség) Stockholm.
 Natonek Dezső Budapest.
 Neuwald Illés utódai könyvnyomda Budapest.
 Perles Felix Königsberg.
 Prinz Izak Amsterdam.
 Société des Études juives Paris.
 Schiff Mortimer New-York.
 Id. Schultz József Budapest (3 kötet).
 Schütz Róza Budapest (3 kötet).
 Dr. Steiner Vilmos Nagykikinda.
 Sugár István Budapest.
 Szegedi zsidó hitközség.
 Union of the American Hebrew Congregations, Cincinnati.
 Verein der Hörer an der Isr. Theol. Lehranstalt Bécs.
 Waldmann Ernő Budapest (2 kötet).
 Dr. Weisz Miksa Budapest.
 Weisz Pál Budapest.
 Wiener Harold M. Jerusalem (6 kötet).
 sióagárdi Zöld Márton Budapest.

Löw Immanuel iskolánk okirat- és kéziratgyűjteményét gyarapította. Igaz köszönetünkre rászolgáltak mindazok, kik könyvtárunkat könyvadományokkal gazdagították, de rászolgáltak is, kik áldozó készséggel módot adtak nekünk könyvek vásárlására, még pedig:

A Committee of Cultural affairs 854, Baracs Károly vezérigazgató 100, Dr. Benedikt Henrik 50, Dr. Gerencsér Miksa 40, ifj. Grósz Károly 16, Dr. Riegler Bernát 5, Dr. Wieseberger N. 16 pengő.

Fogadják könyvtárunk gyarapítói rabbiképző intézetünknek őszinte háláját. Elismerésünkre rászolgáltak könyvtárkezelő hallgatóink is: Frenkel Ernő, Hirschler Pál, Roth Emil.

Az 1927/28. tanévben használandó tan- könyvek jegyzéke.

I. osztály.

Magyar: Zlinszky—Pintér: Stiliztika.

Latin: Cic. Catil. (magy. Köpesdy Sándor): Csengery János:
Lat. nyelvtan és mondattan.

Német: Schiller költeményei.

Görög: Dóczi Imre: Görög nyelvtan. — Dóczi Imre: Görög olvasókönyv. I. r.

Mennyiségtan: Mérey Gy.: Algebra és geometria.

Természetrész: Szterényi Hugó—Dr. Koch Sándor: Növénytan.

Történet: Mika—Szabó: Világtörténet I. r.

II. osztály.

Magyar: Zlinszky—Pintér: Stiliztika.

Latin: Sallustius, Bellum Jugurthinum. (Hittrich); Ovidius-szemelvények (Cserép).

Német: Schiller drámái.

Görög: Maywald: Görög olvasókönyv, I—II. r. — Maywald:
Görög nyelvtan.

Történet: Mika—Szabó: Világtörténet I. és II. r.

Mennyiségtan: Mérey Gy.: Algebra és geometria.

Természetrész: Szterényi Hugó: Állattan.

III. osztály.

Magyar: Riedl—Pintér: Poétika.

Latin: Vergilii Aeneis. (Wirth); Cicero De officiis libri III Csengery.

Német: Schiller drámái.

Görög: Maywald: Görög olvasókönyv II. r. szemelvények Hom.
Odysseiájából (Csengery) Herodoti epitome Dávid.

Történet: Mika—Szabó: Világtörténet, II. r.
 Mennyiségtan: Mérey Gy.: Algebra és geometria.
 Természetrész: Szerényi Hugó: Ásványtan és kémia.
 Fizika: Szijártó Miklós: Fizika, I. r.

IV. osztály.

Magyar: Pintér: A magyar irodalom története, I. r.
 Latin: Vergilii Aeneis (Wirth); Livius, XXI. K. (Pirchala).
 Német: Heinrich Gusztáv: Német olvasókönyv, III. rész.
 Görög: Hom. Odyss. (Csengery János). — Hom. Iliasa (Csengery).
 Történet: Szabó—Mika: Világtörténet III. r.
 Mennyiségtan: Mérey Gy.: Algebra, Geometria.
 Fizika: Szijártó Miklós: Fizika, I. és II. rész.

V. osztály.

Magyar: Pintér: A magyar irodalom története, I. és II. r.
 Latin: Horatius szemelvények (Wirth); Tacitus szemelv. (Gyomlay Gy.).
 Német: Heinrich Gusztáv: Német olvasókönyv, III., IV. rész.
 Görög: Soph. Antigone (Csengery János). — Prózai szemelv. (Geréb József).
 Történet: Jászai: Magyarország oknyomozó története. — Jászai—Balanyi: Hazánk története a kiegyezéstől a trianoni békéig.
 Bölcséleti előtan: Dr. Kornis Gyula: A pszichologia és logika elemei, VIII. k.
 Mennyiségtan: Mérey Gy.: Algebra, Geometria.
 Fizika: Szijártó Miklós: Fizika, II. rész.

Elszámolás a templom bevételeiről és kiadásairól.

Bevétel.

Maradvány az 1925/26. évről	227·49	Gonda István	8·—
Auspitz Viktor	100·—	Grosz Károly	16·—
Dr. Blau Lajos	21·—	Dr. Hahn Dezső	16·—
Bineter Mór	4·—	Dr. Heller Bernát	5·—
Bresslauer Artur	82·—	Dr. József Móric	8·—
Bresslauer László	10·—	Dr. Kácser Zsigmond	8·—
Buchbinder Mark	64·—	Dr. Klein Henrik	8·—
Buchbinder Henrik	8·—	Kunstädter Marcell	8·—
Bünder Zoltán	8·—	Dr. Mann Miksa	8·—
Dick Manó	72·—	Dr. Mandler Ottó	16·—
Dr. Fiala Richard	8·—	Miklós Benő	8·—
Fischer Géza	80·—	Ormos Mór	10·—
Gál Antal	8·—	Dr. Riegler Bernát	10·—
		Rácz Ármin	8·—

Dr. Rákos József	10.—	Vermes Oszkár	16.—
Rózsa N.	4.—	Dr. Weiszberger Miksa	8.—
Sauer Ármin	8.—	Dr. Walter.....	5.—
Steiner Jakab	16.—	Wetzler N.	8.—
Dr. Strausz Pál	8.—	Zöld Márton tábornok	4.—
Templom ülésekért ..	1392.—	Zöldhelyi József	8.—
Templomi perselyekből	3·75	Zwebner	8.—
Toldi Zoltán	9.—		
Vas Imre	24.—	Összesen	2.359·49

Kiadás.

Előimádkozók, éneke- sek, szónokok tisz- teletdíja	316.—	Kidusbor, stb.....	136·68
Sátor díszítés	18·10	A könyvtár dotálására	980.—
Eszróg, lulav	9·60	Az iroda dotálására ..	543·39
Templom szolgálat, di- szítés	181·05	Maradvány az 1927/28. évre	174.—
		Összesen	2.359·48

Écz Chájim.

Tisztikar: dr. *Blau* Lajos elnök, dr. *Mezey* Ferenc társelnök, *Száva* Ferene pénztárnok, *Hausbrunner* Vilmos jegyző. A választmány tagjai: *Adler* Gyula, a pesti chevra kadisa elnöke, *Arányi* Miksa, dr. *Blum* Ödön, *Blücher* I., dr. *Endrei* Henrik, dr. *Kálmán* Ödön, dr. *Kecskeméti* Adolf, *Kuliner* Gyula, dr. *Schwarcz* Benjámín, *Weisz* Henrik, dr. *Zahler* Emil, *Zupfer* Bernát és a tanári kar tagjai.

Az Écz Chájim-egylet által kezelt alapítványok az összegek devalválódása miatt ez idő szerint további rendelkezésig szünetelnek, csupán a következő 5 alapítvány teljesíti hivatását:

1. „A kassai izr. hitközség dr. *Hevesi Simon* alapítványa.“ Alapítványi összeg 120 pengő készpénzben.

2. „A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet hallgatóit segélyező Écz Chájim-Egylet *Gara Emil* alapítványa.“ Alapítványi összeg 120 pengő készpénzben.

3. „A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet tanári karának *Lazarus Adolf* alapítványa.“ Alapítványi összeg 40 pengő.

4. „A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet tanári karának dr. *Bánóczi József* alapítványa.“ Alapítványi összeg 200 pengő.

5. „A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet tanári karának dr. *Klein Miksa* alapítványa.“ Alapítványi összeg 300 pengő.

A Ferenc József Orsz. Rabbiképző Intézet hallgatóit segélyző Écz-

	P	f
BEVÉTEL:		
Pénztári maradvány az 1925/26. évről	4241	60
A Pesti Chevra Kadisa subventiója	1600	—
A Pesti izr. hitközség templomaiban felajánlott adományok	280	—
Amerikai jóbarátok Groak Gyuláné úrnő útján...	240	—
A lipótvárosi templom körzet adomány gyűjtése (jun. 15 ig)	543	99
Ebédjegyekből befolyt	2212	30
Az intézet templomában felajánlott és egyéb adományok	2409	78
Kamatok	114	48
	11642	15

Száva

Hausbrunner-Vilmos s. k.

Chajim egyesület 1926/27. tanévi bevételi és kiadási számlája.

	P	f
KIADÁS:		
Reggelire... ..	3363	82
Rendkívüli segélyekre (gyógyszer stb.)	620	71
Tankönyvekre	418	90
Ösztön- és jutalomdíjak	394	—
Nyomtatvány, iroda, portó	269	71
Szünidei segélyekre	104	04
Egyenleg mint pénztári maradvány	6470	97
	11642	15

Ernő s. k.

Adler Gyula s. k.

**Az Écz Chájim részére az 1926/27. tanévben
a következő adományok folytak be:**

Adler Lipót	11·20	Kaposvári zsidó önkép- zőkör	56·—
Dr. Alapi Henrik	80·—	Dr. Kecskeméti Adolf	16·—
Amerikai jóbarátok	—·—	Dr. Kecskeméti Lipót	14·—
Groak Gyuláné utján	240·—	Dr. Klein Henrik	8·—
Bacher Ernő	168·—	báró dr. Kohner Adolf	40·—
Barna Károly	16·—	Kunstädter Marcell	8·—
Bátori Ármin	4·—	Dr. Láczer Dénes	8·—
Bineter Mór	8·—	Lamm Mór	16·—
Benoschofszki	2·40	Lederer Róbert	8·—
Dr. Blau Lajos	21·—	Leopold Sámuel	4·—
Bleier Ármin	52·—	Lichtenstein Adolf	8·—
Bresslauer Artur	82·—	Dr. Lichtmann Mór	4·—
Bresslauer László	10·—	Dr. Mahler Ede	106·—
Buchbinder Henrik	16·—	Dr. Mandler Ottó	8·—
Buchbinder Márk	32·—	Dr. Mann Miksa	8·—
Dr. Derecsényi Móric	5·—	Miklós Benő	16·—
Dick Manó	72·—	Ifj. Molnár N.	16·—
Az Egyenlőség utján	78·12	Molnár Gyula	16·—
Dr. Engel N.	8·—	Neumann Antal	16·—
Dr. Farkas József	20·—	Ormos Mór	30·—
Faludi Gábor	4·—	Dr. Paczauer Rezső	8·—
Feldmann Mózes	4·—	Partos Zsigmond	8·—
Feleki Dávid	8·—	Pécsi izr. hitk.	44·—
Feleki Sándor	8·—	Pick Nándor	2·—
Dr. Fiala Richárd	8·—	IX. ker. templomkörzet- perselypénz	20·—
Fischer Géza	80·—	Porjesz Lipót	8·—
Fischer és Pressburger	3·20	Pressburger Károly	16·—
Dr. Fischer Gyula	4·—	Pesti izr. hitközs. V. ker. templomkörzete	544·—
Dr. Friedmann D. Zsolna	4·—	Quittner László	8·—
Gál Antal	8·—	Ráczi Ármin	8·—
Gonda István	16·—	Dr. Rákos József	15·—
Dr. Glück A.	4·—	Ifj. Róth Ernő	60·—
Ifj. Grosz Károly	16·—	Róna N.	4·—
Dr. Hahn Dezső	16·—	Dr. Rubinstein Mátyás	24·08
Halász Ignác	4·—	Dr. Riegler	5·—
Hausbrunner Vilmos	12·—	Sauer Ármin	16·—
Heller Bernát	9·—	Schein Gyula	10·—
Dr. Hevesi Kornél hivei	100·—	Scheiber Lajos	8·—
Dr. Hevesi Simon	4·—	Dr. Schlang I. Belgrád	20·—
Holczer Lajos	2·—	Sonnenschein Lipót	8·—
Jenei Sándor	8·—	Steiner Jakab	16·—
Dr. József Móric	8·—	Schulz Izidor	16·—
Józsefvárosi Kör Zöld M. tábornok utján	40·—		
Dr. Kácsor Zsigmond	8·—		

Schulmann Henrik	8.—	Vermes Öszkár	16.—
Schwarcz Viktor	16.—	Wagner Antal	8.—
Steiner Jakab	16.—	Dr. Walter	5.—
Steiner Adolf	8.—	Dr. Weisz Mór rabbi	65.—
Strauber Lajos	8.—	Dr. Weiszberg Miksa	8.—
Dr. Strausz Pál	8.—	Wertlzer N.	8.—
Száva Ernő	40.—	Zöldhelyi József	16.—
Szegedi izr. hitközség	80.—	sióagárdi Zöld Márton	
Tehel Jenő	8.—	tábornok	4.—
Toldi Zoltán	8.—	Weinberger Béla	4.—
Ungár Mór	4.—	Dr. Weisz Sámuel	4.—
Urbán S. L.	24.—	Weisz János	20.—
Vas Imre	32.—	Zwebner József	8.—

A növendékek segélyezése.

A mult évi értesítőnkben kifejezésre juttatott aggodalmunk, sajnos, nem volt alaptalan. A növendékek segélyezésére lényegesen kevesebb adományt kaptunk, mint az előző évben, úgy hogy a rendes havi segélyt, melyre az előző évben 43,875.000 K (3.510 P-t) fordíthattunk, a most befejeződött isk. évben meg kellett szüntetnünk.

Az intézetből kikerült rabbik ugyan még fokozotabb mértékben igyekeztek a tanulók segélyezése ügyét előmozdítani, úgy, hogy az előző évi 1156.89-vel szemben az idén 2232 P 30 f. gyűlt össze az ebédjegyakcióból; de az Écz Chajim nagyon megcsökkent bevételeit ezzel kiegyenlíteni nem sikerült.

A Pesti Izr. Hitközség, a Pesti Chevra és különösen a Vezérlőbizottság elnöke: dr. Mezey Ferenc nagylelkűségének köszönhetjük, hogy növendékeinket az idén is képesek voltunk a létminimummal ellátni. A Pesti Izr. Hitközség az ebéd költségeihez 2000 P-vel járult, a Chevrától 1600 P segélyt kaptunk, dr. Mezey Ferenc különböző alapokból 5866 P-t utalványozott, a hallgatók egyetemi beírására 800 P-t adott. Ugyanerre a célra a Chevrától 480 P-t, a Pesti Izr. Hitközségtől 640 P-t, a Nagykanizsai Izr. Hitközségtől 80 P-t kaptunk. Hálás köszönetet kell mondanunk dr. Mahler Ede egyet. tanár, vezérlőbizottsági tagnak, ki elhunyt neje emlékére 800 P-ös alapítványt tett az Ecz Chájimnál és azonkívül kiosztásra 100 P-t küldött.

A nemeslelkű adakozók neveit az adományozott összeg feltüntetésével a megfelelő kimutatásokban közöljük (Écz-Chájim, templom, könyvtár).

A segélyezés, eltekintve, a rendes havi segélytől, a tavalyi keretek közt mozgott. Minden növendék kapott reggelit, nagyrésze ebédet és vacsorát és a vidékiek lakássegélyt.

A segélyek szükséglete és fedezete a tanév folyamán így alakult.

Szükséglet:

Reggelire	5363·82
Ebédre	3034·53
Vacsorára	1560·—
Lakássegélyre	2623·—
Rendkívüli segélyekre, gyógyszerre stb.	620·—
Tankönyvekre	418·90
Hallgatók egyetemi beiratkozására	1992·40
Összesen P	<u>15612·65</u>

Fedezet:

Écz Chájim Egyletből	5750·65
Dr. Mezey Ferenc vezérlőbizottsági elnök ur által ki- utaltatott	6662·—
Pesti izr. hitközség a tanulók ebédjére	2000·—
A pesti Chevra Kadisa a hallgatók egyetemi beiratkozására	480·—
A pesti izr. hitközség ugyanazon célra	640·—
Nagykanizsai izraelita hitközség ugyanazon célra	80·—
Összesen P	<u>15612·65</u>

Az Orsz. Rabbiképző Intézet Menza 1926. évi zárószámadása.

Dr. Mezey Ferenc vezérlőbizottsági elnök elhalálozása folytán elmaradt s a jövő évi értesítőben fog pótoltatni.